toimib ta Tartu linna 15. algkooli juhatajana. — T. on olnud pedagoogiliselt tegev ka lektorina õpetajate suvekursusil, kongressidel, õpetajate- ja koolinõunikkude päevadel. Ta on võtnud osa Eesti Õpetajate Liidu tegevusest juhatuse liikmena 1919—20 ja a-st 1934, töötanud aktiivselt kaasa Tartu Õpetajate Seltsis, ms. esimehena a-st 1934, ja Akadeemilises Pedagoogika Seltsis abiesimehena a-st 1930. Vabahariduse alal on T. teotsenud Tartu Eesti Evangeeliumi Noortemeeste Seltsis 1906—15 (esimehena 1911—13; on selle järglase Tartu E. Noorsoo Seltsi auliige a-st 1939), E. Karskusseltside Kesktoimkonnas, Eesti Noorsoo Karskusliidus esimehena a-st 1935, ERM-s ja juhatajana Rakvere Rahvaülikoolis 1917—18. Ta oli „Postimehe" toimetuse liige 1912—14. T. on avaldanud brošüürid „Lugemise õpetamisest" (Tartu, 1923), „Seminaride kaitseks" (*ibid.*, 1925) ja „Kilde meie rahvusliku hariduse problemaatikast" (Tall., 1935), kirjutised ning tööd „Tartu I Õpetajate Seminar (saksa õppekeelega)" ja „Tartu seminar Eesti iseseisvuse päevil" (mõlemad teoses „Tartu Õpetajate Seminar 1828—1928", Tartu, 1929), „Pilk kooliraamatu minevikku" (teoses „Raamatu osa Eesti arengus", Tartu, 1935), „Eesti pedagoogilise kirjanduse arengust" („Eesti Kool" 1939, nr. 6), „Matemaatika teste" II—VI klassile (Tartu, 1935—38; koos J. Kallak'uga), peale selle kirjutisi ajakirjas „Kasvatus", „Eesti Kool", „Kevadik" jm. Ta on toimetanud „Kooliõpetaja kalender-käsiraamatu" (Tartu, 1918), R. Vipper'i õpperaamatu tõlke „Uus aeg" (Tall., 1920—21) ja P. Põllu (vt. ka *Suppl.*) töö „Üldine kasvatusõpetus" (Tartu, 1932).

Isikl. saadud andmed. *J. Ks.*

TOTT, Cla(e)s, Rootsi riigitegelane ja sõjaväelane, sünd. 14. VIII 1630 Ekolsundis, õppis Upsala ülikoolis, tõsteti 1652 krahviseisusse, teenis mitmeil kõrgeil tsiviilkohtadel ja osutas Karl X Gustavi (vt.) aegseis sõdades andekust ka sõdurina. A-l 1661—62 oli T. Rootsi suursaadikuks Pariisis, ülendati 1665 feldmarssaliks, teotses 1665—72 Liivimaa kindralkubernerina ja a-st 1672 uuesti suursaadikuna Prantsusmaal; ta suri 15. VII 1674 Pariisis. — Kindralkuberneri ametis esines T. osava administraatorina. Riigi rahanduslikkude korratuste tõttu tuli tal võita eriti suuri raskusi kohalikkude garnisonide varustamisel. T-i poolt 1671. a. avaldatud uus maapolitseikorraldus reguleeris maaolusid administratiivselt küll endisest täpsemalt, süvendas aga vormiliselt kui ka sisuliselt sunnismaisust ja mõisnikkude võimu nende pärustalunikkude üle. See korraldus ei saavutanud täiel määral oma eesmärki ega tõkestanud täiesti talunikkude pagemist.

G. Elgenstierna, Svenska adelns ättartavlor VIII (1934), lk. 341; H. Hofberg, Svenskt biografiskt handlexikon (1906); A. Schwabe, Grundriss der Agrargeschichte Lettlands (1928); C. Wittrock, Carl XI:s förmyndares finanspolitik I—V (1914—17); J. Libe, A. Oinas, H. Sepp, J. Vasar, Eesti rahva ajalugu, lk. 940 jj. *J. V.*

TRAKSMAA (end. perekonnanimi kuni 1935 **Traksmann**), **August**, Vabadussõja tegelane ja sõjateadlane, sünd. 15. VIII 1893 vkj. Virumaal Rägavere v. Põlula mõisa kupja, pärastise põllumehe pojana, õppis Vihula ministeeriumikoolis, lõpetas Tartu õpetajateseminari 1912 ja oli 1912—14 Virumaal „Kalevipoja" seltsi algkooli (Salatse külas) juhataja. Lõpetanud 1915 Petrogradi 3. lipnikkudekooli, võttis ta Maailmasõjast osa Vene lääne-, Rumeenia ja edelarindel sept-st 1915 sept-ni 1917 ja sai kaks korda kergesti haavata. Eesti rahvusväkke astus ta nov-s 1918. Vabadussõjast võttis T. osa esialgu alamkapteni auastmes 5. jalaväepolgus, roodu- ja pataljoniülemana kuni 1920 Viru ja lõunarindel, oli siis sõjakoolis rooduülem 1920—23, õppis kõrgemas sõjakoolis 1923—26 ja Pariisis kõrgemas sõjakoolis 1928—30. Tallinnas Kindralstaabi VI osakonna ülem oli ta 1926—28 ning Kaitsevägede staabi VI osakonna ülem 1930—32. T. töötas Vabadussõja Ajaloo Komitees Vabadussõja ajaloo populaarteadusliku väljaande koostamisel 1932—34, oli siis 1. soomusrongirügemendi ülem 1934 ja 2. diviisi ülem Tartus 1934—36. A-l 1936—37 oli ta saadik Moskvas, seejärel kõrgem ametnik välisministeeriumis, 1938—39 Riigikaitselise Õpetuse Instituudi juhataja Tartu ülikoolis ja on alates okt-st 1939 sõjaministri 2. abi. Ka on ta olnud lektoriks sõjakoolis, kõrgemas sõjakoolis ja ajakirja „Sõdur" vastutavaks toimetajaks 1926—28 ning 1930—

Eesti biograafilise leksikoni tÃƒÂ¤ienduskÃƒÂ¶ide, 1940, lk. 341